

Danske plantenavne

Ole Seberg, Signe Frederiksen og Finn N. Rasmussen

Kært barn har mange navne, det gælder også mange danske planter, der ikke alene skifter videnskabelige navne, men tillige ofte udstyres med nye danske navne. I forbindelse med udgivelsen af "Dansk flora" har forfatterne overvejet, hvordan problemet kan angribes.

Arbejdet med "Dansk flora" (Frederiksen et al. 2006) medførte, at vi måtte træffe en række beslutninger angående brugen af danske plantenavne, eksempelvis har vi undladt at navngive en række nye slægter i halvgræsfamilien (Cyperaceae), ligesom vi har fravalgt de nye navne, der er indført i fx "Den store nordiske flora" (Feilberg & Løjtnant 1994) og "Den ny nordiske flora" (Feilberg 2005). Vores valg har været styret af ønsket om at lette tilgangen til floraen for både uøvede brugere og brugere, som ejer en ældre flora og har et vist florakendskab. Da planternes klassifikation til stadighed ændres, har disse overvejelser omfattet såvel arts- som underarts-, slægts- og familienavne. Vores ønske har været at sikre så stor kontinuitet som muligt i brugen af danske navne, at gøre overgangen fra "Dansk feltflora" (K. Hansen 1981) så let som mulig samt i videst muligt omfang at følge Dansk Sprognævns regler.

Navnenes formål

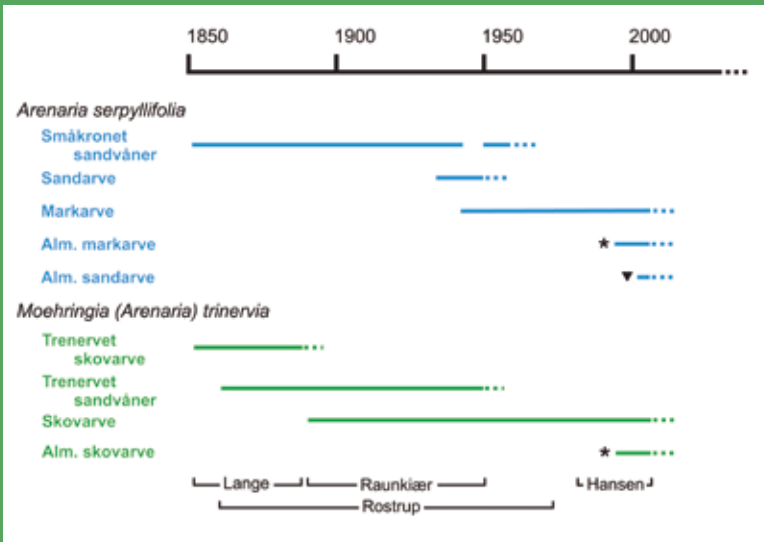
Formålet med navngivning af planter og dyr er og har altid været at sikre en effektiv kommunikation. Evnen til at klassificere forskellige organismer og til at

videregive præcise informationer til omgivelserne har utvivlsomt haft stor betydning for overlevelse allerede for de tidligste mennesker. Det har således været af indlysende værdi at kunne meddele andre medlemmer af flokken hvilke af områdets dyr og planter, der var spiselige eller på anden måde nyttige, og hvilke, der var unyttige eller direkte livsfarlige, fx giftige. I forbindelse med navne på større dyr som fugle og pattedyr har undersøgelser vist en forbløffende overensstemmelse mellem naturfolks artsopfattelse og vores "moderne" artsopfattelse. Indlysende nok har folkelig tradition kun navne for arter eller artsgrupper, hvor der har været et behov for kommunikation. Dette behov er

Figur 1. Skovarve, *Moehringia trinervia*, er blevet kaldt trenervet sandvåner, trenervet skovarve og senest almindelig skovarve, se boks 1.
Foto: Jens Christian Schou, Biopix.

Boks 1

Figuren viser den tidsmæssige "levetid" af navnene for de to arter markarve (*Arenaria serpyllifolia*, inkl. ssp. *serpyllifolia*) og skovarve (*Moehringia trinervia*) sat i relation til samtidige floraer. Lange svarer således til de fire udgaver af "Haandbog i den danske flora", der udkom i perioden 1851-88, Raunkiær til de syv udgaver af "Dansk ekskursionsflora", der udkom i perioden 1890-1950, og Rostrup til de 20 udgaver af "Den danske flora", der udkom fra 1860-1973. * markerer "Den store nordiske flora" og "Den nye nordiske flora" oversat og bearbejdet af henholdsvis Feilberg & Løjtnant (1994) og Feilberg (2005). ▼ markerer "Flora nordica" (Jonsell 2001). De stiplede linjer markerer, at navnene ikke forsvinder pludseligt, men langsomt går af brug.

Viborg (1793) kaldte slægten *Arenaria* (latin = voksende i sand) for sandvåner og de to arter *A. serpyllifolia* L. og *A. trinervia* L. for henholdsvis småkronet sandvåner og trenervet sandvåner. Navnet småkronet sandvåner bruges uændret i næsten alle danske floraer frem til 1934, hvor artsnavnet i 5. og 6. udgave af "Dansk ekskursionsflora" (Raunkiær 1934, 1943) ændres til sandarve, i 7. og sidste udgave genindføres dog det oprindelige navn, småkronet sandvåner.

I 16. udgaven af "Den danske flora" indfører Rostrup (Rostrup 1943) navnet markarve, der også er det navn, som anvendes i "Dansk feltflora" (K. Hansen 1981) og "Dansk flora" (Frederiksen et al. 2006). Argumentationen for at ændre navnet til markarve kan meget vel have været, at betydningen af ordet våner (= indbygger) er gået i glemmebogen.

I "Dansk Feltflora" anerkendes tillige en ny art, *A. leptoclados*, med det danske navn spæd markarve. I både "Den store nordiske flora" (Feilberg & Løjtnant 1994) og "Den nye nordiske flora" (Feilberg 2005) opfattes *A. leptoclados* som en underart *A. serpyllifolia* ssp. *leptoclados*, men det danske navn fastholdes. Vores flora er tillige blevet beriget med underarten ssp. *lloydii*, der kaldes kyst-markarve. Type-underarten for markarve har i den forbindelse fået navnet almindelig markarve (*A. serpyllifolia* ssp. *serpyllifolia*).

Meget overraskende er det, at de etablerede danske navne, der i hvert fald har været i brug i mere end 50 år, ikke respekteres i

Selv om danske artsnavne ofte er ret stabile er der også tilfælde, hvor manglende hensyntagen til eksisterende navne i samspil med taxonomiske ændringer har skabt og fortsætter med at skabe omfattende, unødigt rod i navngivningen.

"Flora nordica" (Jonsell 2001, Kurtto 2001), hvor markarve (*A. serpyllifolia*) kaldes sandarve, hvorfor underarterne kaldes henholdsvis almindelig sandarve (ssp. *serpyllifolia*) og kyst-sandarve (ssp. *lloydii*), mens *A. leptoclados* kaldes spæd sandarve. Resultatet er, at *Arenaria serpyllifolia* (inkl. ssp. *serpyllifolia*) har heddet småkronet sandvåner, sandarve, almindelig sandarve, markarve og almindelig markarve. Man kan nok gætte at almindelig sandarve og sandarve, ligesom almindelig markarve og markarve, har noget med hinanden at gøre, men at navnene småkronet sandvåner, markarve og sandarve dækker over samme art er ikke indlysende.

I alle fire udgaver af Langes "Håndbog i den danske flora" (Lange 1851, 1856-59, 1864, 1886-88) er *Arenaria trinervia* flyttet til slægten *Moehringia*, der er blevet kaldt skovarve, og som en konsekvens heraf er artsnavnet ændret fra trenervet sandvåner til trenervet skovarve (*M. trinervia*). I Raunkiær's og Rostrups floraer bibeholdes arten i slægten *Arenaria*, og i Raunkiær's flora bruges begge danske navne sidestillet, mens trenervet sandvåner anvendes helt frem til 16. udgave af Rostrups flora (Rostrup 1943), hvorefter navnet ændres til skovarve, et navn som dog er brugt som synonym i 14. og 15. udgave. Både i "Dansk Feltflora" og "Dansk flora" henføres *A. trinervia* til *Moehringia*, under navnet skovarve. I såvel "Den store nordiske flora" (Feilberg & Løjtnant 1994) som "Den nye nordiske flora" (Feilberg 2005) ændres navnet skovarve til almindelig skovarve, fordi der i floraens område findes en anden art, russisk skovarve (*M. lateriflora*). Dette gøres til trods for at det mere beskrivende navn trenervet skovarve har eksisteret i mere end 100 år.

Eksemplet er ikke enestående. I "Den store nordiske Flora" (Feilberg & Løjtnant 1994) og "Den nye nordiske Flora" (Feilberg 2005) optræder således navnene uægte burre-snerre, hør-snerre og burre-snerre for henholdsvis to underarter af samme art og en selvstændig art af slægten snerre (*Galium*). Det er desværre ikke særlig indlysende, at hør-snerre og uægte burre-snerre er to underarter af hør-snerre (*G. spurium*), henholdsvis ssp. *spurium* og ssp. *vallantii*, og at uægte burre-snerre ikke er en underart af burre-snerre (*G. aparine*).

Figur 2. Desmerurt, *Adoxa moschatellina*, er en uanselig urt, der i nyere klassifikationer placeres i familie med arter fra Caprifoliaceae (gedebladfamilien) og Sambucaceae (hyldefamilien). Akvarel: B. Johnsen efter C. A. M. Lindman, *Bilder ur Nordens Flora*.

navne underkastet et internationalt anerkendt regelsæt, der har til formål at sikre stabilitet og entydighed i navngivningen. Dette forhindrer dog ikke, at en plantearts videnskabelige navn undertiden ændres, ligesom sammenlægning og opsplitning af familier kan have overraskende navnemæssige konsekvenser. I ”Dansk flora” er et iøjnefaldende eksempel herpå, at slægterne desmerurt (*Adoxa*), hyld (*Sambucus*) og kvalkved (*Viburnum*) i dag henregnes til samme familie, hvilket har medført, at det videnskabelige navn for familien bliver Adoxaceae og dermed på dansk desmerurtfamilien. Der er intet i vejen for, at familien kan kaldes hyldefamilien, men det vil skabe en u hensigtsmæssig uoverensstemmelse mellem det videnskabelige navn og et traditionelt dansk familienavn.

Generelt er det efter vores mening også en misforståelse at give danske navne til arter, som kun specialister eller seriøse amatører har behov for at skelne. Opstår behovet for at navngive en organisme, vil navnet også opstå. Et godt eksempel herpå stammer fra zoologien, hvor den meget iøjnefaldende røde, sortstribede bredtæge, *Graphosoma italicum*, der inden for de senere år er blevet ret almindelig i Danmark, har fået navnet sribetæge (Lyneborg 1977). Derimod er der næppe et folkeligt behov for et dansk navn på en varietet af almindelig star (sivbladet star, *Carex nigra* var. *junccea*), der end ikke forekommer i Danmark.

naturligvis ikke statisk, men ændrer sig med tiden.

De allerfleste trivialnavne eller populære navne er knyttet til et bestemt sprog, og vi taler oftest om danske navne, men sådan har det ikke altid været. Tidligere var en del trivialnavne meget lokale. Således har revling (*Empetrum nigrum*) bl.a. været kaldt kragebær, sortbær, krækling, rævebær eller krækebærlyng i forskellige områder af landet (Lange 1959), men floraskrivning har gennem tiden medvirket til udbredelse af ensartede trivialnavne.

Navnes entydighed er vigtig, og

vi er overbevist om, at det er nødvendigt at tage videst mulige hensyn til allerede eksisterende danske navne og kun finde på nye, hvis det er absolut nødvendigt. Fagbotanikeren skal nok klare sig, men det er u hensigtsmæssigt, at naturelskeren, der gerne vil have navn på organismerne, risikerer at stå med flere navne på den samme organisme, som han/hun derfor må tro er forskellige arter.

De danske trivialnavne har oftest en meget lang folkelig tradition, men er ikke underlagt nogen form for nedskrevne regler. I modsætning hertil er de videnskabelige

Projektet Danske Dyrenavne (www.dyrenavne.com), der arbejder for at skaffe gode, entydige danske navne til danske insekter og andre smådyr, har da heller ikke til formål at udstyre samtlige ca. 20.000 danske hvirvelløse dyr med danske navne, men kun ”de arter, slægter og andre taxa, der på grund af hyppighed, særegenhed eller andre mere specielle begrundelser bør forsynes med danske navne” (Breiting et al. 1990: 67). Der er næppe noget behov for at udstyre samtlige danske snudebiller eller småarter af mælkebøtte (*Taraxacum*) med danske navne, da kun de færreste er i stand til at identificere dem.

I forbindelse med udgivelsen af ”Flora i Farver. 2. Sporeplanter” (1978) gav Skytte Christiansen en lang række mosser og likener danske navne ud fra en betragtning om, at i en populær dansk bog om sporeplanter bør planterne have danske navne. Anmelderkommentaren hertil var, at ”hvis der overhovedet skal være danske navne (specielt på mosser og likener), kan det sikkert ikke gøres meget bedre end Skytte Christiansen har gjort det. Om de så vil blive brugt, er en anden sag.” (Lewinsky et al.

1978: 95). Kommentaren falder fint i tråd med vores opfattelse.

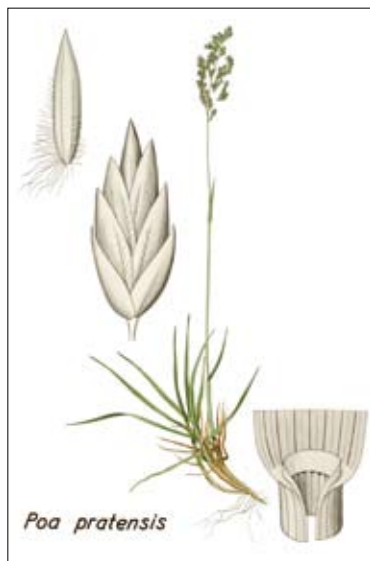
Skal den videnskabelige taxonomi afspejles i de danske navne?

Navngivning af dyr og planter og den efterfølgende placering af dem i et hierarkisk system var på Linnés tid et forsøg på at afdække Skaberens plan. Ud over de religiøse og videnskabelige aspekter, der på mange måder var sammenfaldende, blev navngivningen også iværksat af økonomiske hensyn.

I dag, ca. 300 år efter Linnés fødsel, prøver vi at etablere det system, der bedst afspejler evolutionen. Som en konsekvens heraf har arter og alle de højere og lavere kategorier ændret status fra noget, der var givet på forhånd af Skaberens, til noget, der har udviklet sig dynamisk igennem tiden. Det er en kendsgerning, at mange af jordens arter er vanskelige at afgrænse, hvorfor forskellige forfattere kan have forskellig opfattelse af artsafgrænsningen. Helt det samme gælder for de højere kategorier som slægter og familier. Derfor kan arten og de øvrige taxonomiske niveauer betragtes som hypoteser, der løbende revideres. I disse år undergår vores klassifikationer radikale ændringer primært pga. DNA-sekvensdata. Nogle af de opstillede hypoteser om slægtskab er meget kortlivede, og det hensigtsmæssige i at udstyre alle nye taxonomiske grupperinger med et dansk navn er derfor tvivlsomt.

Vi har i Danmark syv arter af ulvefod, der i ældre litteratur hen-

regnes til samme slægt (*Lycopodium*). I dag foretrækker mange at placere dem i fire forskellige slægter (*Huperzia*, *Lycopodium*, *Diphasiastrum* og *Lycopodiella*), men skal de af den grund have nye danske navne? Vores holdning er nej, som det fremgår af teksten her og af ”Dansk flora”. Andre har dog gennem tiden givet udtryk for, at de danske navne skal følge samme regler som de videnskabelige navne. Dette var fx Skytte Christiansens ønske, og underbygges af hans (1981: 126) anmeldelse af ”Dansk feltflora” (K. Hansen 1981), hvor han illustrativt gør rede for sine synspunkter omkring tildeling af danske navne, fx ”det burde være et ledende princip for den slags navne, at man af en plantes artsnavn skal kunne se, hvilken slægt den pågældende planteart tilhører”. Langt de fleste populære danske artsnavne er også konstrueret sådan, at dette er muligt, men det er naturligvis ikke gennemført konsekvent. Hvor vanskeligt det kan være at ændre indarbejdede navne, påviser Lewinsky og Søchting (1982) i deres anmeldelse af ”Bregner, mosser og laver” (Skytte Christiansen 1981). Heri anvender Skytte Christiansen fx selv navnet skavgræs for en art af slægten padderok (*Equisetum*), murrude for en art af slægten radeløv (*Asplenium*) og ulvefod, som navn for alle de fire slægter, som slægten *Lycopodium* nu er opdelt i. Han har derfor en dårlig sag, når han i sin anmeldelse af ”Dansk feltflora” (1981) udtrykker utilfredshed med, at de to arter af egebregne (dunet egebregne og tredelt egebregne) har bibeholdt deres danske navne selv om de i floraen henregnes til to forskellige slægter (*Gymnocarpium* og *Thelypteris*). Skytte Christiansen er ligele-

Figur 3. Eng-rapgræs, *Poa pratensis*, er en variabel art, der ofte opdeles i et antal underarter, der undertiden ophøjes til arter. Akvarel: B. Johnsen.

des af den opfattelse, at det taxonomiske hierarki under artsniveau også bør afspejles i navngivningen. Som et eksempel bruges navnene eng-rapgræs, bredbladet rapgræs, smalbladet rapgræs, blågrøn rapgræs, lund-rapgræs og almindelig rapgræs, hvoraf de 4 første er underarter af *Poa pratensis*, mens de to sidste er navne på ”rigtige” [forfatterens anførselstegn] arter af rapgræs. I stedet foreslår han 3-ledelede navne for de *afvigende* [vores fremhævelse] underarter, fx bredbladet eng-rapgræs, smalbladet eng-rapgræs osv., men bibeholdelse af artsnavnet for den ”typiske” [forfatterens anførselstegn] underart. Ideen kunne måske gennemføres, hvis man havde et regelsæt til at styre ændringer i navngivningen for danske navne, der svarer til navngivningsreglerne for videnskabelige navne, men det har vi ikke. Mon almindelige florabrugere kan gætte, at smalbladet eng-rapgræs (*Poa pratensis* ssp. *angustifolia*) og smalbladet rapgræs (*Poa angustifolia*) er planten opfattet henholdsvis som en underart af eng-rapgræs og en selvstændig art?

Bortset fra plantegrupper, der formerer sig apomiktisk, er de fleste danske arter imidlertid relativt velafgrænsede, og det sker kun sjældent, at vores artsopfattelse ændres. Imidlertid påvirkes de videnskabelige navne undertiden, så de danske navne viser sig at være mere stabile end de videnskabelige. Fx var det videnskabelige navn for mellembrodt star i nogle af oplagene af sidste udgave af Rostrups flora henholdsvis *Carex leersii* og *Carex polyphylla* (A. Hansen 1973-1977), i ”Dansk feltflora” (K. Hansen 1973) kaldes den også *C. polyphylla*, og ifølge de nyeste informationer skal den hedde *C. guestphalica* (Frederiksen et al. 2006).

Trods ønske om konservatisme,

Figur 4. Slægten *arum* (*Arum*) og dens arter kaldes undertiden ”ingefær”, fx dansk ingefær. Sammenblandingen er uheldig, da alle dele af *arum*, også de iøjnefaldende bær, er giftige. Foto: Anonym, billedarkivet, Biologisk Institut, afd. f. evolutionsbiologi, Botanisk Laboratorium.

når det gælder trivialnavne, har vi dog selv i et enkelt tilfælde valgt at benytte et navn, som ikke tidligere er slået igennem i danske floraer, men som er blevet anbefalet af Nielsen og Ugelvig i ”Urt” (1986) og i ”Anbefalede plantnavne” (Jensen et al. 2003). Det drejer sig om slægten *arum* (*Arum*) med arterne dansk (*A. alpinum*) og plettet *arum* (*A. maculatum*). I Rostrups flora anvendes ligeledes slægtsnavnet *arum*, mens den eneste nævnte art kaldes dansk ingefær. I ”Dansk feltflora” har man i modstrid med almindelig praksis givet slægten det særdeles uheldige danske navn ingefær, og arterne kaldes henholdsvis dansk og plettet ingefær. Man kan selvfølgelig med rette hævde, at vi ved at fjerne navnet dansk ingefær for *Arum alpinum* afbryder en mere end 350 år gammel, traditionel brug af et artsnavn, der henviser til, at jordstænglen blev brugt som mave- medicin ligesom ægte ingefærs jordstængel. Men da de fleste mennesker i dag forbinder navnet

ingefær med friske, tørrede eller syltede jordstængler fra ægte ingefær (*Zingiber officinale*), da de to slægter ikke er nært beslægtede, og da *arum* desuden er giftig, har vi valgt at fastholde slægtsnavnet *arum* og tillige at overføre dette navn til begge arterne, som derfor kommer til at hedde dansk og plettet *arum*.

Anvendelse af danske navne i et større geografisk område

Navngivning bliver straks mere problematisk, når en populær flora skal dække et større landområde, hvorved nogle slægter kommer til at indeholde flere arter end de danske. Hvad gør man fx, når der i det større område findes to og ikke kun én underart af mosebølle (*Vaccinium uliginosum*)? I ”Grønlands flora” (Böcher, Fredskild & Jakobsen 1978) er problemet løst ved at fastholdes navnet mosebølle for arten *V. uliginosum* og dermed underarten ssp. *uliginosum*, mens underarten *V. uliginosum* ssp. *microphyllum* kaldes småbladet mosebølle. I ”Den store nordiske flora” (Feilberg & Løjt-nant 1994) og ”Den ny nordiske flora”, (Feilberg 2005) har man valgt at kalde *V. uliginosum* ssp. *uliginosum* for almindelig mosebølle, mens *V. uliginosum* ssp. *microphyllum* kaldes småbladet mosebølle. Er det hensigtsmæssigt, at traditionelle danske navne for planter, der her i landet kun er repræsenteret med en enkelt art eller underart, skal tildeles et ”arts- eller underartsnavn” af hensyn til arter eller underarter, der forekommer i et større geografisk område? Man kan spørge sig selv, om der i bred almindelighed overhovedet er behov for danske navne til alle skandinaviske plantearter og -underarter.

Det princip, vi har valgt med

hensyn til underarter, er grundlæggende det samme som er anvendt i ”Den store nordiske flora” (Feilberg & Løjtnant 1994) og ”Den nye nordiske Flora” (Feilberg 2005). I begge publikationer kaldes arten og type-underarten nemlig det samme, dog er der den væsentlige forskel, at Feilberg og Løjtnant (1994) ”opfinder” et nyt artsnavn, mens vi har fundet det mest praktisk at fastholde det danske underartsnavn for type-underarten, dvs. i det aktuelle tilfælde navnet mosebølle for både art (*V. uliginosum*) og underart (*V. uliginosum* ssp. *uliginosum*); det vil således kun være nødvendigt at skabe ét nyt navn, småbladet mosebølle (*V. uliginosum* ssp. *microphyllum*). I denne sammenhæng må vi erindre om, at der ifølge de internationale navngivningsregler automatisk oprettes en underart *V. uliginosum* ssp. *uliginosum*, hvis man anerkender *V. uliginosum* ssp. *microphyllum*. Det kan måske være et problem, at en art (fx *Empetrum nigrum*), en underart (*Empetrum nigrum* ssp. *nigrum*) og en slægt (*Empetrum*) hedder det samme, men problemet er til at overskue. Skal der skabes nye danske navne fx til underarter, bør det i hvert fald ikke ske på grundlag af underarter, vi end ikke har i Danmark.

Ud over det nævnte eksempel findes en lang række andre eksempler i ”Den store nordiske flora” (Feilberg & Løjtnant 1994) og ”Den nye nordiske Flora” (Feilberg 2005), således bliver revling til almindelig revling, festgræs til velugtende festgræs, guldhavre til almindelig guldhavre. Den ultimative konsekvens er tildeling af danske artsnavne til hele verdens flora, hvilket næppe vil være hensigtsmæssigt. En sådan liste over navne på alle verdens fuglearter er under udarbejdelse af Dansk Ornitologisk Forening,

men der er næppe mere end 10.000 fuglearter, mens der er over 270.000 arter af højere planter!

Generelt bør relative begreber som almindelig, stor, lille, sydlig, nordlig, vestlig og østlig undgås (Breiting et al. 1990). Det er tankevækkende, at der ifølge Vestergaard (1998) findes mere end 100 danske plantearter, der betegnes almindelig – en del af disse er endog meget sjældne, fx *Spiranthes spiralis*, der i ”Den store nordiske flora” (Feilberg & Løjtnant 1994) og ”Den nye nordiske flora” (Feilberg 2005) er kaldt almindelig skrueaks til trods for, at den sandsynligvis er forsvundet fra Danmark.

Det kan naturligvis være nødvendigt at skabe nye danske plantearter, når der er behov for det. De, der finder det påkrævet at skabe nye navne, har dog et stort ansvar for, at sådanne navne tager behørigt hensyn til navne, der allerede eksisterer. I den sammenhæng er ”Ordbog over danske plantearter Bd. 1-3” (Lange 1959-1961) en vigtig kilde, men naturligvis er den ikke uden fejl.

Der er heller ingen grund til at forsøge i detaljer at overføre navngivningsreglerne for videnskabelige navne på danske trivialnavne eller ukritisk at forsøge at afspejle de sidste nye ændringer i plantesystemet i de danske navne – udviklingen går hurtigt i disse år, så hurtigt at selv fagbotanikeren kan have svært ved at følge med. Hypotetiske navneændringer er til irritation for alle (se boks), og ingen bliver klogere af dem.

Danske artsnavne og retskrivning

Hvorvidt danske plantearter skal med stort begyndelsesbogstav, eller om der skal bruges bindestreg i artsnavne, kan man naturligvis betragte som en sag alene for Dansk Sprognævn. Sprognævnet er imidlertid ikke en organisation med juridisk magt, hvorfor det også i længden retter sig efter almindelig praksis i befolkningen, og vel i særdeleshed det, der er praksis i fagkredse – selvom det kan tage tid at få sådanne ændringer accepteret.

I det følgende vil vi dels støtte sprognævnets beslutning om, at

Figur 5. Mosebølle, *Vaccinium uliginosum*, er i Danmark kun repræsenteret med type-underarten, *V. uliginosum* ssp. *uliginosum*. Foto: Anonym, billedarkivet, Biologisk Institut, afd. f. evolutionsbiologi, Botanisk Laboratorium.

Figur 6. Brudelys er både navnet på slægten *Butomus* og på dens eneste art, *B. umbellatus*. Foto: Finn N. Rasmussen.

danske plantenavne skrives med lille begyndelsesbogstav, dels argumentere for brugen af bindestreg i artsnavne for planter og dyr.

Et argument for anvendelse af stort begyndelsesbogstav i plantenavne skulle være, at plantenavne er egennavne (Feilberg 1998: 81), og at artsnavnet ”dækker over en række specifikke egenskaber, som er nøjere bestemt ved typebeskrivelsen og navngivning (det videnskabelige navn). Derfor er der tale om et [sic!] egennavn, så længe man henviser til dette artsbegreb.” I denne sammenhæng må vi for det første bemærke, at de internationale botaniske nomenklaturregler, der regulerer brugen af bl.a. artsnavne, ikke udstikker retningslinjer for, hvornår der er tale om en art eller nogen anden kategori. For det andet rummer typebeskrivelsen i de fleste tilfælde kun skillekaraktererne mellem en ny art og de hidtil kendte arter.

Den har derfor kun betydning i relation til typebegrebet, der i princippet knytter ét navn sammen med ét, og kun ét individ, nemlig typen.

Uanset det anvendte artsbegreb er det karakteristiske for en art, at den repræsenterer en større eller mindre samling af forholdsvis ens individer, der deler en række fælles træk, fx morfologi. Det er vanskeligt at se, hvorfor en sådan gruppe af individer skal behandles anderledes end andre grupper af nogenlunde ens udformning. Et plantenavn vil derfor efter vores opfattelse altid blive brugt ”til at beskrive mængder eller henviser til alment kendte begreber” og skal derfor ifølge Feilbergs (1998) egen definition skrives med lille begyndelsesbogstav.

Dansk Sprognævn anbefaler; at man undlader brug af bindestreg i fx artsnavne, uden at være opmærksom på, at der derved tabes

megen information. Bortset fra mere folkelige navne, som fx grine til middag (= rød arve, *Anagallis arvensis*) og jomfru marias sengehalm (=gul snerre, *Galium verum*), der i praksis kun huskes (men sjældent bruges), fordi de er pudsig, er danske artsnavne i princippet opbygget som de videnskabelige navne. De videnskabelige artsnavne består altid af to led: Et slægtsnavn, der staves med stort begyndelsesbogstav, og et artsepitet, der staves med lille begyndelsesbogstav. De danske navne adskiller sig dog ved, at slægtsnavnet kommer til sidst. Stor nælde (*Urtica dioica*) er altså en art i slægten nælde (*Urtica*) og tue-star (*Carex cespitosa*) en art i slægten star (*Carex*). Brugt på denne måde giver bindestregen derfor en information om, at der i Danmark sikkert findes andre arter af slægten nælde, fx liden nælde (*U. urens*), og tilsvarende signalerer navnet tue-

star, at der findes andre arter af slægten star, fx dynd-star (*C. limosa*). Sædvanligvis forekommer undtagelser herfra i slægter, der kun indeholder en enkelt dansk art. I disse tilfælde anvendes oftest samme navne for slægten og arten: fx er brudelys navnet både på slægten (*Butomus*) og arten (*Butomus umbellatus*). Udelades bindestregen fx i tuestar, forsvinder oplysningen om, at der er andre danske arter i slægten star. Brug af bindestreg i artsnavne er derfor konsekvent i nyere danske floraer. Et mindre heldigt forsøg på at følge sprognævnets anbefaling og samtidig fastholde bindestregens information kan ses i ”Anbefalede plantenaevne” (Jensen 2003), hvor bindestregen er erstattet med |, fx bjerg|fyrr i stedet for bjerg-fyrr.

Vores anbefaling er, at danske artsnavne skrives med lille begynderbogstav, og at der anvendes bindestreg i slægter, der indeholder flere arter.

Litteratur:

Böcher, T. W., Fredskild, B., Holmen, K. & Jakobsen, K. 1978. Grønlands flora. – P. Haase & Søns Forlag, København.
Breiting, S., Jørgensen, J. & Schnack, K.

1990. Projekt Danske Dyrenavne. – Entomologiske Meddelelser 58: 65-71.

Feilberg, J. & Løjtnant, B. 1994. Den store nordiske flora. – Gads Forlag, København. (Dansk bearbejdelse af B. Mossberg, L. Stenberg & S. Ericsson 1992. Den nordiska floran).

Feilberg, J. 1998. Dansk botanisk nomenklatur. Del II: Svar på indlæg af Martin Vestergaard. – Urt 1998: 81-82.

Feilberg, J. 2005. Den nye nordiske flora. – Gyldendal, København. (Dansk bearbejdelse af B. Mossberg & L. Stenberg 2003. Den nya nordiska floran).

Frederiksen, S., Rasmussen, F. N. & Seberg, O. 2006. Dansk flora. – Gyldendal, København.

Hansen, A. 1973. Rostrup-Jørgensen ”Den danske flora.” 20. omarbejdede udgave. – Gyldendal, København.

Hansen, K. 1981. Dansk Feltflora. – Gyldendal, København

Jensen, H. A., Arnklit, F. & Jensen, J. 2003. Anbefalede plantenaevne. – Gads Forlag, København.

Jonsell, B. 2001. Arenaria. S. 99-104 i Jonsell, B. (red.), Flora Nordica bd. 2. – Bergius Foundation, Stockholm.

Kurto, A. 2001. Moehringia. S. 104-106 i Jonsell, B. (red.) Flora Nordica bd. 2. – Bergius Foundation, Stockholm.

Lange, J. 1851-1888. Haandbog i den danske flora. 1.-4. Udg. – C. A. Reitzels Forlag, Kjøbenhavn.

Lange, J. 1959-1961. Ordbog over Danmarks Plantenaevne. Bd. 1-3. – Ejnar Munksgaards Forlag, København.

Lewinsky, J., Moestrup, Ø. & Søchting, U. 1978. Anmeldelse af M. Skytte Chri-

stiansen: ”Flora i Farver. 2. Sporeplanter” – Urt 1978: 95.

Lewinsky, J. & Søchting, U. 1982: Anmeldelse M. Skytte Christiansen: ”Bregner, mosser, laver.” – Urt 1982: 60-62

Lyneborg, L. 1977. Alverdens insekter. – Politikens Forlag, København.

Nielsen, H. & Ugelvig, J. 1986. Dansk Arum. - Urt 1986: 81-85.

Skytte Christiansen, M. 1978. Flora i Farver. 2. Sporeplanter. – Politikens Forlag, København.

Skytte Christiansen, M. 1981. Bregner, mosser, laver i Mellem-, Nord- og Vesteuropa. – Gads Forlag, København.

Skytte Christiansen, M. 1981. Anmeldelse af Hansen, K. (red.): ”Dansk Feltflora” – Urt 1981: 125-127.

Vestergaard, M. 1998. Dansk botanisk nomenklatur. Del I: Hvorfor er botanikere så reaktionære? – Urt 1998: 80-81.

Viborg, E. 1793. Forsøg til systematiske danske Navne af indenlandske Planter forfattet til Brug for Læringerne ved den Kongelige Veterinaerskole. – N. Møller og Søn, Kjøbenhavn.

Wiinstedt, K. 1950. C. Raunkier: ”Dansk Ekskursions-Flora”. 7. udgave. – Nordisk Forlag, København.

Forfatterens adresse:

OS: Statens Naturhistoriske Museum, Botanisk Have og Museum, Sølgade 83, opg. S. 1307 København K

SF & FNR: Biologisk Institut, Afd. for Evolutionsbiologi, Gothersgade 140, 1123 København K.

Meld ind om Årets Fund 2006

Vi efterlyser botaniske fund fra felt sæsonen 2006 til artiklen ”Årets fund”, som bringes i URT nr. 1:07. I artiklen kan man læse om sjældne fund, om arter, som er nye for et TBU-distrikt samt f.eks. fund af nye indslæbte arter.

Alle er velkomne til at melde ind med årets botaniske fund fra sæsonen i 2006 - husk fotos!

Meld dine fund til koordinatorene inden 8. januar 2007:

• **Jylland** – Bent Vestergaard Petersen, tlf. 75 54 26 63, e-mail: biobent@mail1.stofanet.dk

• **Fyn** – Henrik Tranberg, Bülowsvej 4, 5320 Odense M, tlf. 66 13 25 41

• **Øerne øst for Storebælt** – Anne-Marie Bürger, Morbærhaven 16 - 2, 2620 Albertslund, tlf. 43 63 74 15, e-mail: annemb@aub.dk og Birte Hansen, e-mail: birte-hansen@get2net.dk.

Årets fund kan samtidig publiceres digitalt, se mere på foreningens hjemmeside www.danskbotaniskforening.dk

